

**МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ
ВІЙСЬКОВО-МЕДИЧНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ
УКРАЇНСЬКА ВІЙСЬКОВО-МЕДИЧНА АКАДЕМІЯ**

**ПРОБЛЕМИ
ВІЙСЬКОВОЇ ОХОРОНИ
ЗДОРОВ'Я**

**Збірник наукових праць
Української військово-медичної академії**

Випуск № 51

*За редакцією начальника Головного військово-медичного управління –
начальника медичної служби ЗС України, доктора медичних наук,
професора, член-кореспондента НАМН України,
генерал-майора медичної служби Хоменка І.П.*

Київ – 2019

Рекомендовано вченою радою Української військово-медичної академії (протокол № 203 від 21 березня 2019 року)

Включено до переліку наукових фахових видань України з медичних наук

Проблеми військової охорони здоров'я: збірник наукових праць Української військово-медичної академії. Київ: «Видавництво Людмила», 2019. Вип. 51. 304 с.

У збірнику наукових праць висвітлені аспекти та завдання військово-медичної служби; організації медичного, санітарно-гігієнічного та протиепідемічного забезпечення Збройних Сил України з метою зміцнення військової охорони здоров'я, шляхів удосконалення, оцінки ефективності діяльності санітарно-епідеміологічної та військово-медичної служб, санітарно-епідеміологічного нагляду, проблеми захисту військ і населення від зброї масового ураження; проблеми медичного, санітарно-гігієнічного та протиепідемічного забезпечення Збройних Сил України в різних умовах їх діяльності та забезпечення миротворчих контингентів Збройних Сил України та ін.

Для організаторів військової охорони здоров'я, начальників санітарно-епідеміологічної служби, медичної служби, санітарно-епідеміологічних установ, наукових співробітників і лікарів різних спеціальностей військово-медичної служби ЗС України та МОЗ України.

Редакційна колегія:

Савицький В.Л.; Лурін І.А.; Власенко О.М.; Бадюк М.І.; Рум'янцев Ю.В.; Кожокару А.А.; Левченко О.Є.; Трінька І.С.; Устінова Л.А.; Хижняк М.І.; Кальниш В.В.; Баркевич В.А.; Білий В.Я.; Заруцький Я.Л.; Клішевич Б.А.; Котуза А.С.; Лихота А.М.; Борисова І.В.; Коваленко В.В.; Лакша А.М.; Хитрий Г.П.; Лісецький В.А.; Ярош О.О.; Воронко А.А.; Осьодло Г.В.; Мясніков Г.В.; Мороз Г.З.; Жаховський В.О.; Гладух Є.В.; Сирота П.С.; Шматенко О.П.; Страшний В.В.; Трохимчук В.В.; Руденко В.В.; Давтян Л.Л.; Рушак Л.В.

Матеріали укладені до друку працівником

**ІСТОРІЯ ТОРАКАЛЬНОГО ВІДДІЛЕННЯ
ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ КЛІНІЧНОЇ ЛІКАРНІ**

В.І. Байдан, П.П. Шипулін, О.Ю. Троніна

*Одеський національний медичний університет
Одеська обласна клінічна лікарня, Одеса, Україна*

Резюме. У статті представлено історію створення та розвитку торакального відділення Одеської обласної клінічної лікарні, що за показниками хірургічної роботи, постійного вдосконалення методів діагностики та лікування, підготовки фахівців-хірургів і наукових кадрів займає одне з провідних місць в Україні.

Щорічно в торакальному відділенні проходять лікування 1300-1400 пацієнтів з різними хірургічними захворюваннями та травмами грудної клітки. Хірургічна активність становить від 75 до 90%, летальність складає 1,0%. Співробітниками відділення за весь період опубліковано понад 500 наукових статей, оформлено понад 50 раціоналізаторських пропозицій і отримано 7 авторських свідоцтв на винаходи.

Ключові слова: історія, торакальна хірургія, Одеська обласна клінічна лікарня.

Історія становлення і розвитку Одеської школи торакальних хірургів починається з 1953 року, коли за ініціативою головного лікаря обласної клінічної лікарні к.мед.н. Пелявського Івана Пантелеймоновича було організовано «Легеневе хірургічне відділення» на 40 ліжок в III корпусі лікарні (м. Одеса, вул. Польова 5) для обслуговування хворих міста та області.

Штат відділення складала 2 лікарів: завідувач відділенням і ординатор. Завідувала відділенням лікар-фтизіатр Данілевич Євгенія Йосипівна (1953-1958 рр).

У відділенні виконували операції при нагнійних захворюваннях легень і плеври, раку та туберкульозі легень. Проводилися атипові резекції легень, лоб і пульмонектомії, торакопластики, дренивання плевральних порожнин. Оперували хворих головний лікар лікарні Пелявський І.П. та завідувача відділенням Данілевич Є.Й. під місцевою анестезією й ефірним масочним наркозом.

У 1958 році «легеневе відділення» було переведено на перший поверх IX корпусу лікарні та отримало назву – торакальна хірургія. Штат лікарів відділення був збільшений до 3,5 ставок. Хірургами-ординаторами працювали: Бережна М.С., Черезова Н.Б. і Піроженко В.В. (з 1960 року).

Завідував відділенням за сумісництвом доцент Пелявський І.П. (1958-1962 рр.) у зв'язку з його переходом з посади головного лікаря лікарні на посаду доцента кафедри шпитальної хірургії.

Старшою медичною сестрою відділення багато років успішно працювала Морозова Марія Володимирівна (1956-1996 рр.), при якій в практику були впроваджені щомісячні заняття з медичними сестрами та молодшим медичним персоналом з метою підвищення їх кваліфікації.

Відділення на 40 ліжок мало 7 палат, з яких 2 – післяопераційні, було обладнано рентгенівським апаратом імпортного виробництва, за допомогою якого лікарі відділення самостійно здійснювали рентгенологічний контроль післяопераційних хворих, а також виконували бронхографії за участю лікаря-рентгенолога. Також вивчали функцію зовнішнього дихання на спірографі вітчизняного виробництва.

З 1958 р. (вперше в Одесі!) операції почали виконувати під інтубаційним наркозом, впровадженим лікарем-анестезіологом Ведутовим Ю.М. Проводилися операції при хірургічних захворюваннях легень, середостіння та стравоходу, а також при їх ушкодженнях. Виконувалися операції і на серці при мітральних стенозах (більше 50 операцій), при вроджених вадах (більше 20), а також при злипних перикардитах (7).

У цей період активно оперували в торакальному відділенні співробітники кафедри шпитальної хірургії педіатричного та стоматологічного факультетів: професор Дейнека І.Я., доценти Пелявський І.П., Доценко О.П., асистент Дробков Л.З., тому що відділення було базою кафедри.

У сімдесяті роки операції при вадах серця були припинені за розпорядженням МОЗ у зв'язку з організацією Центрів серцевої хірургії в Києві, Львові та Донецьку.

За матеріалами торакального відділення в той час були захищені дві докторські дисертації: «Особливості клінічного перебігу раку легень і його залежність від реактивності організму» (Доценко О.П., 1968 р.) і «Клініко-функціональні зіставлення при хірургічному лікуванні хронічних нагнійних захворювань легень» (Дробков Л.З., 1974 р.).

У наступні роки відділенням торакальної хірургії по черзі завідували: Бережна М.С. (1962-1967 рр.), к.мед.н. Піроженко В.В. (1967-1971 рр.), Савчук В.М. (1971-1978 рр.), Литвиненко Л.О. (1978-1985 рр.).

З 1978-79 рр. були освоєні та впроваджені в практику роботи відділення операції при брадіформах порушення ритму серцевої діяльності – імплантації електрокардіостимуляторів – спочатку з використанням міокардіальних, а потім і й ендокардіальних електродів (доц. Піроженко В.В., Байдан В.І.).

У 1983 році обласна клінічна лікарня була переведена в новий корпус у Суворовському районі (вул. Академіка Заболотного, 26).

Торакальне відділення було розгорнуто на IV поверсі основного лікувального корпусу на 60 ліжок, 20 з яких – для лікування ускладненої травми грудей. Очолювала відділення до 1985 року Литвиненко Л.О., потім, з 1985 по 1989 рр., до переходу на кафедру хірургії Одеського медичного університету, відділенням завідував Байдан В.І. В подальшому, з 1989 по

1998 рр. очолював відділення доцент Піроженко В.В., а з 1998 р по теперішній час – к.мед.н. Шипулін П.П.

Як і раніше торакальне відділення було однією з основних баз кафедри хірургії Одеського медичного університету, якою з 1980 р. до 1991 р. керував професор Доценко Олександр Петрович, а з 1991 р по теперішній час – професор Грубнік Володимир Володимирович.

Кураторами відділення за весь період були: доценти Пелявский І.П. (1953-1973), Піроженко В.В. (1973-1996), Байдан В.І. (з 1996 року по теперішній час).

Під керівництвом провідної кафедри медичного університету співробітники торакального відділення обласної лікарні активно займалися науково-практичною роботою в умовах нової клінічної бази. За цей період успішно захищено 10 дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук: Байдан В.І. (1989 р.), Потапенков М.О. (1990 р.), Шипулін П.П. (1991 р.), Со Бон Хо (1993 р.), Поляк С.Д. (1994 р.), Мартинюк В.А. (2002 р.), Севергін В.Є. (2010 р.), Байдан В.В. (2011 р.), Кирилюк О.О. (2018 р.), Троніна О.Ю. (2018 р.).

З 2000 року в зв'язку зі скороченням ліжкового фонду торакальне відділення розгорнуто на 45 ліжок.

В даний час завідує відділенням к.мед.н. Шипулін П.П. Куратор відділення від кафедри хірургії № 1 з післядипломною підготовкою ОНМедУ доцент Байдан В.І. У відділенні працюють хірурги вищої категорії: старший ординатор Агеєв С.В., к.мед.н. Байдан В.В., к.мед.н. Кирилюк О.О., Козяр О.М., Целіков М.Ю., лікарі другої категорії Аміт Аграхарі, Неткачев В.О., к.мед.н. Троніна О.Ю.

У відділенні постійно вдосконалюються оперативні втручання на органах грудної клітки й опановуються нові технології: виконуються одномоментні пластичні операції при раці стравоходу, пластичні операції при пухлинах трахеї і бронхів, хірургічне лікування міастенії, ехінококозу легень, при порушеннях ритму серця, комбіноване лікування раку легені з використанням ендоскопічних, лазерних фотодеструкцій пухлин, радіочастотних ендобронхіальних і трансторакальних абляцій (з 2013 р). З 2012 року виконано понад 600 трансторакальних емболізацій бронхіальних артерій при легеневих кровотечах.

З 2003 року освоєні та широко впроваджені в практику відділення відеоендоскопічні оперативні втручання при спонтанному пневмотораксі, ускладнених травмах грудної клітки, дисемінованих процесах легень, ексудативних плевритах невідомої етіології, ехінококозі легень, доброякісних пухлинах і кістах легень, середостіння та стравоходу.

Придбання електрозварювальних апаратів Патон «ЕК 300 М1», «En Seal» та ультразвукового скальпеля «Garmonic» (2013 р.) дозволило широко використовувати їх при виконанні трансторакальних і мініінвазивних оперативних втручань.

Для лікування хворих з тяжкими закритими ускладненими травмами грудної клітки широко використовуються апарати власної конструкції для стабілізації реберного каркасу.

Щорічно в торакальному відділенні проходять лікування 1300-1400 пацієнтів з різними хірургічними захворюваннями та травмами грудної клітки. Хірургічна активність становить від 75 до 90%, летальність складає 1,0%. Співробітниками відділення за весь період опубліковано понад 500 наукових статей, оформлено понад 50 раціоналізаторських пропозицій і отримано 7 авторських свідоцтв на винаходи.

Торакальне відділення Одеської обласної лікарні за показниками хірургічної роботи, постійного вдосконалення методів діагностики та лікування, підготовки фахівців-хірургів і наукових кадрів займає одне з провідних місць в Україні.

ИСТОРИЯ ТОРАКАЛЬНОГО ОТДЕЛЕНИЯ ОДЕССКОЙ ОБЛАСТНОЙ КЛИНИЧЕСКОЙ БОЛЬНИЦЫ

В.И. Байдан, П.П. Шипулин, Е.Ю. Тронина

Резюме. В статье представлена история создания и развития торакального отделения Одесской областной клинической больницы, которое по показателям хирургической работы, постоянному совершенствованию методов диагностики и лечения, подготовки специалистов-хирургов и научных кадров занимает одно из ведущих мест в Украине.

Ежегодно в торакальном отделении проходят лечение 1300-1400 пациентов с различными хирургическими заболеваниями и травмами грудной клетки. Хирургическая активность составляет от 75 до 90%, летальность составляет 1,0%. Сотрудниками отделения за весь период опубликовано более 500 научных статей, оформлено более 50 рационализаторских предложений и получено 7 авторских свидетельств на изобретения.

Ключевые слова: история, торакальная хирургия, Одесская областная клиническая больница.

HISTORY OF THE THORACIC DEPARTMENT OF ODESSA REGIONAL CLINICAL HOSPITAL

V.I. Baydan, P.P. Shipulin, O.Yu. Tronina

Summary. The article presents the Thoracic Surgery department of Odessa Regional Clinical Hospital history of creation and development, which occupies one of the leading places in Ukraine according to the indicators of surgical work, the constant improvement of diagnostic methods and treatment, the training of surgeons and scientific personnel.

1300-1400 patients with various surgical diseases and chest injuries are treated in the Thoracic Surgery department every year. Surgical activity ranges from 75 to 90%, mortality is 1.0%. The department staff for the entire period published more than 500 scientific articles, issued more than 50 rationalization proposals and received 7 copyright certificates for inventions.

Keywords: history, thoracic surgery, Odessa Regional Clinical Hospital.